

VPLIV NARAVNIH RAZMER NA GOZD

Andrej Arih

UDK 630*1

VPLIV NARAVNIH RAZMER NA GOZD

Andrej Arih, Črnivec 19 D, 64243 Brezje, Slovenija

UDC 630*1

INFLUENCE OF NATURAL CONDITIONS ON WOOD GROWTH

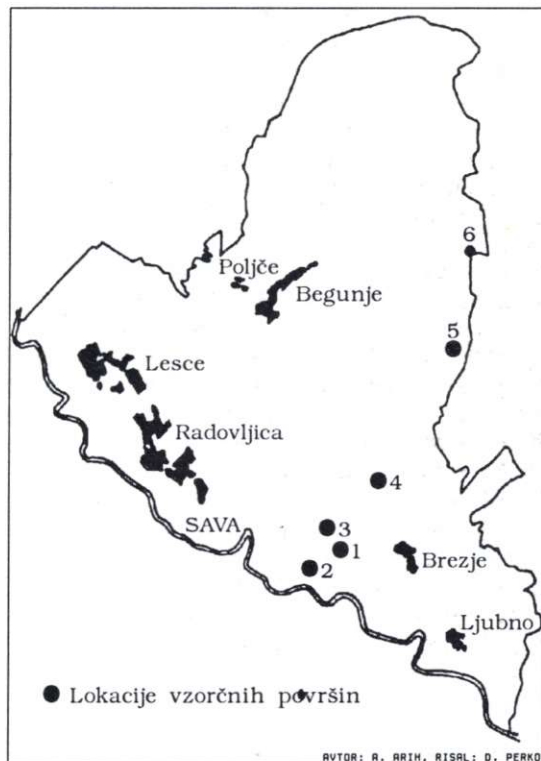
Andrej Arih, Črnivec 19 D, 64243 Brezje, Slovenia

Članek je povzetek iz avtorjeve maturitetne naloge na Gimnaziji Kranj v okviru gibanja Znanost mladini 1991. Prikazana sta razširjenost drevesnih vrst v prostoru in rastnost gozdnega drevja v odvisnosti od naravnih razmer.

The article was summed up from the authors examination, which was accomplished on the Kranj high school under the surveillance of "Science to the youth 1991" (Znanost mladini 1991) movement. It's main aim is to present the spread of different species of trees in home surroundings and growth of the forest trees under the influence of natural conditions.

Za proučevanje sem izbral območje gozdov v gozdnogospodarski enoti Radovljica - levi breg Save (v nadaljnjem besedilu GG enota), ki sega na jugu do Save, na vzhodu meji na občino Trzic v smeri Podnart - vrh Dobrče, vrh Begunjščice, na zahodu pa meja poteka po občinski meji Jesenice - Radovljica. Celotna površina GG enote znosa 6864 ha, od tega je gozdov 3476 ha, travnikov 1548 ha, planin in pašnikov 604 ha, ostalih površin (naselja, nerodovitno) pa je 1236 ha. Rastiščne razmere so glede na oblikovanost površja, tal in nadmorsko višino zelo pester, tako da je odvisnost razporeda drevesnih vrst in rastnost gozdnega drevja od teh faktorjev očitnejša, rezultati mojih terenskih proučevanj pa zato nazornejši. Za to GG enoto je izdelan GG načrt, v okviru katerega so obdelane tudi rastiščne razmere obravnavanih gozdov. Upostevajoč te podatke sem na podlagi terenskih raziskav in meritev še podrobneje proučil razmere na posamični vzorčni površini (0,25 ha) nekaterih tipičnih rastišč te enote. Numerično in grafično sem prikazal dobljene rezultate o razporeditvi števila drevja po debelinskih (5 centimetrskih) stopnjah ter o horizontalni in vertikalni razporeditvi drevja, ločeno po drevesnih vrstah. Hkrati sem na terenu zbral tudi podatke o višinah drevja na dveh primerjalnih ploskvah z različnimi reliefnimi oziroma talnimi razmerami in podobne podatke o različni rastnosti drevja še na dveh pri-

Slika 1: Območje gozdnogospodarske enote Radovljica - levi breg in lokacije vzorčnih površin.

merjalnih ploskvah v različnih nadmorskih višinah.

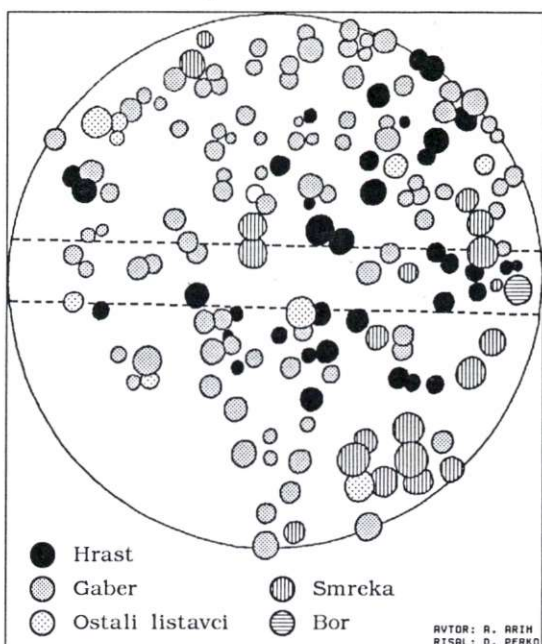
Za enoto so značilne tri oblike površja. Na jugu je terasast ravninski svet s strmimi prehodi (ježami) teras,

sledi mu izrazito razgiban gričevnat svet z zaobljenimi, blago nagnjenimi hrbti in globoko urezanimi jarki, severni del pa tvorita gorska masiva Dobrča in Begunjščica s predgorji in široko odprto dolino Drage. Svet je razgrapan na vse strani neba, osnovna lega pa je južna. Nadmorska višina enote niha med 380 m na skrajnem jugovzhodu (Sava pri Podnartu) in vrhom Begunjščice z 2060 m na severu. Dobrča z največjo višino 1634 m je poraščena z gozdnim drevjem do vrha, na Begunjščici pa gozd v neizraziti liniji opeša na 1700 m n. v. Nižinski predel ima zmerno vlažno celinsko podnebje, skrajni gorski predeli pa subpolarno alpsko podnebje. Povprečna letna temperatura v nižinskem delu znaša 8°C, v gorskem pa je za okoli 2°C nižja (3). Vegetacijska doba se prične pri srednji dnevni temperaturi 10°C, kar pomeni, da traja v nižini od marca do konca oktobra (200 do 220 dni), v gorskem svetu pa okrog 160 dni. Po podatkih GG Bled je v nižini 1350 do 2050 mm padavin letno, v goratem predelu pa do 2600 mm (3). Najmanj padavin je od decembra do marca, največ pa jeseni. Snežna odeja pokriva nižino do največ 100 dni, v gorah 140 dni.

Enoto pokriva več tipov prsti. Na najskromnejših apnenčastih gorskih grebenih se je razvila plitva rendzina črno-rjave barve s skromnim deležem glin in drugih rudnin. Rendzina pokriva tudi najbolj strme prehode teras rečnega proda in konglomerata v nižinskem delu. Na manjših strmih gorskega sveta so se razvile na apnencu in dolomitu rjave gozdne prsti, globina le-teh pa se močno spreminja zaradi razpok in valovitosti zakrasele matične podlage. Na produ in konglomeratu gornjih teras se je razvila globoka rjava, najbolj rodovitna prst. Na nekarbonatni podlagi v gričevnatem delu enote, v predelih andezitskih grohov in sivice so se razvila kisle rjave prsti (1).

Rastiščnim razmeram smiselno sledi tudi vegetacijski pokrov. Posamezne rastlinske vrste so glede na zahteve za rast organizirane v rastlinskih združbah. Nižinski predel na produ pokriva gozd gradna in belega gabra kot osnovna rastlinska združba. Na najbolj strmih prehodih teras se je na rendzini obdržal le

Slika 2: Razporeditev dreves na vzorčni ploskvi 3.

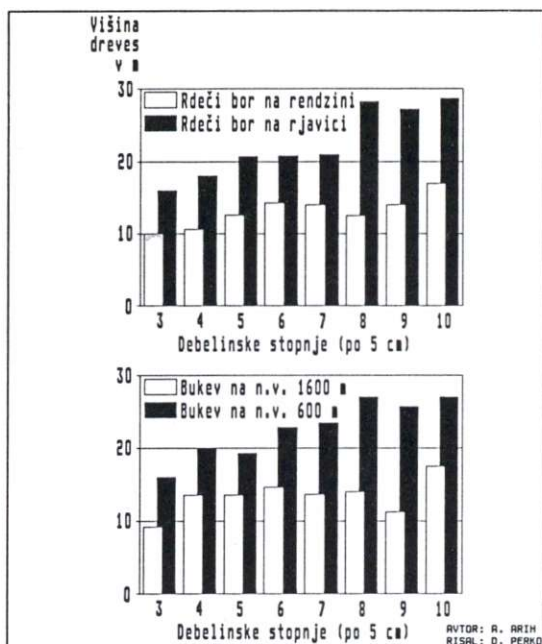

rdeči bor kot samostojna združba. Združbi hrasta in belega gabra so na vsej površini pridruženi še rdeči bor, smreka in lipa, na gornji terasi pa še domači kostanj (globoka prst). Na silikatni podlagi v gričevnem delu se je razvil kisloljubni gozd bukve in hrasta. Na večini površin se pojavlja v osrednji obliki. V zatišnih legah na svežih tleh z dosti zračne vlage pa zagospoduje jelka, ki pa jo na spranih hrbtih zamenjata beli gaber in rdeči bor. Spodnji del pobočja Dobrče pokriva predalpski bukov gozd, srednji višinski pas alpski, vrh Dobrče pa visokogorski bukov gozd. Pobočje Begunjščice pokriva predalpski gorski gozd jelke in bukve, najbolj borno skalovje pa rdeči bor (3).

Z namenom, da nazorneje predstavim drevesne vrste, sem na delu enote podrobno analiziral tudi prostorski razpored osebkov tamkajšnjih drevesnih vrst (1). Obdelal sem stanje v štirih značilnih rastiščnih razmerah enote:

- borov gozd na plitvi rendzini strmih jež savskega proda,
- gozd belega gabra in hrasta na srednje globokih prsteh konglomerata,
- gozd kostanja in hrasta na globokih

Slika 3: Primerjava povprečne višine dreves za rdeči bor na različnih prsteh in za bukev na različni nadmorski višini po 5-centimetrskih debelinskih stopnjah

rjavih prsteh zgornje savske terase, ● gozd jelke in smreke na silikatni podlagi gričevnatega dela enote.

Stanje sem prikazal na štirih vzorčnih površinah. Posamezna ploskev je velika 0,25 ha. Z izmero azimuta in razdalje od središča krožne ploskve do posameznega drevesa sem zajel vse drevje, ločeno po drevesnih vrstah, debelinskih stopnjah ter horizontalni in vertikalni (socialni) razporeditvi. Na terenu zbrane podatke sem nato uredil v grafični prikaz horizontalne razporeditve drevja in z narisom prereza vzorčnega gozda prikazal tudi vertikalno razporeditev drevja. Drevesa so po debelini, merjeni v prsni višini, grupirana v 5-centimetrske debelinske stopnje. Zaradi omejitve prostora v članku je kot primer prikazana horizontalna razporeditev drevja le za eno vzorčno ploskev.

Ploskev številka 3. Datum snemanja: 19. 11. 1990; kraj: Mošnje; nadmorska višina: 460 m; ekspozicija: JV; nagib: 18°; oblika terena: razgibano pobočje; geološka podlaga: konglomerat in prod; prst: plitva rjava; rastlinska združ-

ba: gozd belega gabra in hrasta; razvojna faza gozda: mlajši debeljak (slika 2).

Na podlagi primerjav zbranih podatkov na vseh štirih ploskvah ugotavljam, da vsaka drevesna vrsta zahteva specifične rastiščne pogoje. Rdeči bor je od drevesnih vrst najbolj skromen in poseljuje najbolj strma in revna pobočja na plitvih prsteh. Nasprotno pa sem kostanj zasledil samo na globokih prsteh savske terase do 700 m n. v. Jelka poleg dobre prsti zahteva še primerno zračno in talno vlago. Smreka glede rastišča ni tako zahtevna, saj sem jo našel v vseh rastiščnih razmerah, zastopano v manjših količinah.

Rastnost gozdnega drevja v odvisnosti od rastišča sem prikazal na dveh primerih:

- s primerjavo ravnosti na dveh različnih prsteh oziroma reliefih (slika 3): rdeči bor na plitvi rendzini strmih jež narodu (Globoko) in rdeči bor na globokih rjavih prsteh ravne zgornje savske terase na konglomeratu (Breško polje),
- s primerjavo na dveh različnih nadmorskih višinah (slika 3): bukev na 600 m n. v. (vznožje Dobrče) in bukev na 1600 m n. v. (vrh Dobrče).

Razliko v ravnosti sem ugotavljal s primerjavo višin in volumnov dreves na dveh različnih rastiščih. V članku so grafično prikazane samo rastiščne razlike, ki se odražajo v višinah drevja.

Pri rdečem boru je zaradi razlik v nagibu terena ogromna razlika v globini in razvitosti prsti in s tem rodovitnosti. Tako ima gornja ravna savska terasa odlične pogoje za razliko od strmih jež s plitvo rendzino, pri čemer so ostali rastiščni faktorji skoraj enaki. Pri primerjavi ravnosti bukve pa je prišla do izraza višinska razlika (1000 m), s tem pa razlika v klimatskih faktorjih. Tako je razlika v višinah dreves očitna.

Moje ugotovitve imajo praktični gospodarski pomen, saj se morajo pri načrtovanju vlaganj v gozdove upoštevati različne naravne rastiščne danosti.

1. Horvat, I. 1949: *Nauka o biljnim zajednicama*. Zagreb.

2. Cokl, M. 1961: *Gozdarski in lesnoindustrijski priročnik*. Ljubljana.

3. *Gozdnogospodarski načrti GG Bled*.